

FISKIRANNSÓKNARSTOVAN VIÐ Í STÓRARI ES KANNINGARÆTLAN

GRANSKING | Komandi fyra árin fara granskarar at kanna streymarnar í Norðuratlantshavi. Landafrøðiliga liggja Føroyar soleiðis fyri, at ES metir Fiskirannsóknarstovuna at vera ein natúrligan part av verkætlanini, ið hevur fingið 70 milliónir í stuðli.

BOGI HANSEN
havfrøðingur

Landafrøðiliga liggja Føroyar væl fyri og harumframt hevur Fiskirannsóknarstovan nógva vitan, mátingar og útgerð. Tí er Fiskirannsóknarstovan við, nú granskarar komandi fyra árin skulu kanna streymarnar í Norðuratlantshavi. Kanningin er partur av stóru THOR verkætlanini, sum hevur til endamáls at fáa meiri álítandi meting av vandanum fyri, at streymarnir fara at broytast av mannaárvum. Felags granskingargrunnurin í Europa, FP7, hevur játtað umleið 70 milliónir krónur til verkætlanina. 20 granskingarstovnar eru við, teirra millum sum nevnt Fiskirannsóknarstovan.

Rákið viknar
Heitið »ThermoHaline Overturning« – á føroyskum: »termohalint rák« – verður brúkt um eitt serligt rák, sum stendst av, at sjógvurin verður køldur á leiðum nær við pólararnar. Hetta rák hevur stór-an týðning fyri viðurskipti og livilíkindi í høvunum. Tann heiti sjógvurin, sum rekur fram við okkum, ger eisini okkara veðurlag nógv lýggjari, enn tað annars hevði verið.

Vandi er tó fyri, at tað termohalina rákið í Norðuratlantshavi fer at vikna í komandi tíðum. Orsøkin er veðurlagsbroytingarnar, sum fara at verma luftina.

FAKTA | THOR verkætlanin

THOR er stytting av »ThermoHaline Overturning – at Risk?« og hevur til endamáls at fáa meiri álítandi meting av vandanum fyri, at streymarnir í Norðuratlantshavi fara at broytast av mannaárvum. THOR verkætlanin verður fíggað úr 7. ES-rammuskránni innan gransking og tøkniliga menning – á enskum Framework Programme 7, stytta FP7. Umframt londini í ES hava onnur lond, t.d. Noreg og Ísland, keypt seg inn í henda grunn. Føroyar hava eisini biðið um atlimaskap; men henda umsókn er ikki avgreidd enn. Tó sleppur Fiskirannsóknarstovan at vera við í verkætlanini og fær fígging úr FP7-grunninum.

Harvið verður sjógvurin ikki køldur so nógv sum í dag, og tað fer helst at gera rákið veikari. Summi spáa at rákið viknar við eini helvt, seinni í hesi öldini.

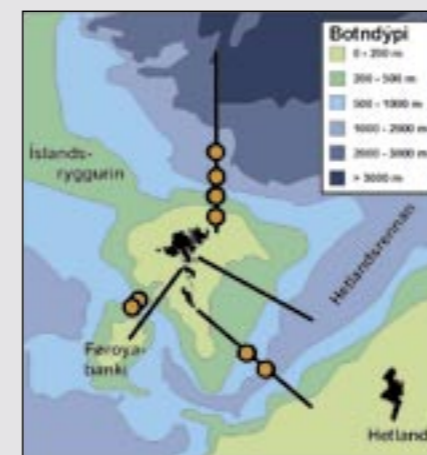
Sambært nýggjastu metingunum verður mesta minkingin helst í Labradorhavinum millum Grønland og Kanada, meðan rákið á okkara leiðum verður mett

at órógvast minni. Tílikar metingar eru tó torførar at gera, og nógv óvissa er knýtt at teimum. Tí er ógvuliga umráðandi at halda fram við kanningunum fyri á tann hátt at gera metingarnar meiri álítandi. Hetta er endamálið við verkætlanini THOR.

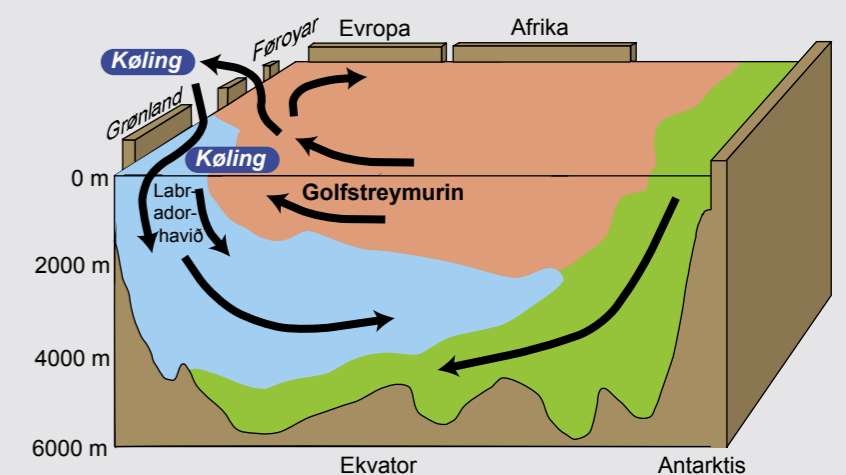
Metingarnar av komandi veðurlagi og ráki verða gjørdar

við risastórum teldum, og ein stórir partur av THOR verður júst at menna hesar telduútrokningar. Útrokningarnar eru tó ikki fullkomnar, og tí er neyðugt at samanbera tær við royndir, ið verða gjørdar í økinum. Tað er her, at Fiskirannsóknarstovan fær ein leiklut. Sjógvurin, sum ferðast fram við Føroyum, er ein týðandi

Regluligar streymmátningar og høvuðsráki í Norðuratlantshavi

Magnus Heinason kannar regluliga hita og saltinnihald á ymsum dýpum eftir fyra skurðum (tær svørtu linjurnar á myndini). Eisini hevur Fiskirannsóknarstovan mátiútgørd liggjandi, sum regluliga mátar streymin (gulir rundingar). Hesar mátingar verða við í THOR verkætlanini.

Í teimum ovastu lögnum rekur heitur sjógvur norðureftir fram við amerikansku strondini. Ein partur av hesum ráki, sum nevnist Golfstreymurin, heldur sær nær vatnskorpuni, har rákið vendir og rekur suðuraftur fram við Evropa. Nakað av Golfstreyminum heldur tó fram heilt norður á okkara leiðir og longri. Her norðuri kølir luftin sjógvinn, so at hann verður kaldari, harvið fær hann størri evnisvekt og gerst tyngr. Tá sjógvurin er vorðin nóg tungur, søkkur hann, og rekur suður aftur gjøgnum Atlantshavið á 2.000-4.000 metra dýpi (blátt á myndini). Hetta er tað termohalina rákið í Norðuratlantshavi. Eisini við Antarktis søkkur sjógvur (grønt á myndini). Hetta eru einastu støðini, har sjógvur søkkur so djúpt, at hann kann endurnýggja tann djúpa sjógvinn í heimshøvunum.

partur av tí termohalina rákinum, og Fiskirannsóknarstovan fer í THOR at máta hesi rákini.

Fleiri fyrimunir

Við at taka lut í hesi verkætlan er Fiskirannsóknarstovan við í felags arbeiðnum fyri betri at skilja avleiðingarnar av veðurlagsbroytingunum í heiminum. Harumframt eru fleiri fyrimunir við at taka lut í slíkari verkætlan. Fiskirannsóknarstovan fær fígging til at gera kanningar, sum geva vitan um feroyskt sjóoki og livilíkindini her. Stovnurin fær meiri álítandi metingar av komandi broytingum um okkara leiðir. Og harumframt fær Fiskirannsóknarstovan betri samstarv við granskarar í øðrum londum, sum kunnu hjálpa feroyskum granskarum til betri at skilja sjógvin kring Føroyar.

AVRIKSSÁTTMÁLI |

GREIÐ MÁL FYRI FISKIRANNSÓKNARSTOVUNA

Stutt fyri júl 2007 undirskrivaðu Rógvi Reinert, aðalstjóri í Fiskimálaráðnum og Hjalti í Jákupstovu, stjóri á Fiskirannsóknarstovuni undir avrikssáttmála fyri Fiskirannsóknarstovuna fyri 2008. Hetta var ein týðandi hending fyri Fiskirannsóknarstovuna, og sum uttan iva fer at hava stóran týdning fyri stovnin. Niðanfyri er sett vísióin og missiúnin við útgreiningum frá sáttmálanum. Allur sáttmálin er á heimasíðuni hjá Fiskirannsóknarstovuni, www.frs.fo.

Visión |

Fiskirannsóknarstovan skal vera ein virdur og viðurkendur stovnur, sum er ein sjálvsagdur stuðul og samstarvspartnari hjá øllum við áhuga í havinum.

Útgreining:

Fyri at rækka vísióin skal Fiskirannsóknarstovan:

- vera granskingarstovnur á hægsta vísindaliga støði.
- skilja vistfrøðina í feroyskum sjógvi, við bestu gangnýtslu fyri eyga.
- styrkja grundarlagið fyri ráðgeving til myndugleikarnar.
- menna fiskitøkni og royna nýggjan fiskiskap.
- menna samstarvið við fiskivinnuna.
- við opinleika støðugt at kunna um granskingarúrslit.
- vera eitt gott og stimbrandi arbeiðspláss.

Missiún |

Fiskirannsóknarstovan skal hækka vitanarstigið og ráðgeva um livandi tilfeingið í havinum og tess umhvørvi, við skilagóðari gagnnýtslu fyri eyga.

Útgreining:

Fiskirannsóknarstovan er granskingarstovnur undir Fiskimálaráðnum.

- Endamálið er undir lívfrøðiliga burðardyggum fortreytum
- at gera kanningar av livandi tilfeinginum og tess umhvørvi í feroyskum sjógvi og á teimum havleiðum har feroyska fiskivinnan hevur áhugamál,
 - at menna fiskitøkni og fiskiskap,
 - at kunna landsins myndugleikar, fiskivinnu og almenningin um granskingarúrslit og
 - at ráðgeva um at gagnnýta livandi tilfeingi og tess umhvørvi.

Ráðgeving verður gjørd við støði í lógini um vinnuligan fiskiskap.